

Sygn. akt III AUa 226/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 lipca 2015 r.

Sąd Apelacyjny - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Grażyna Horbulewicz (spr.)
Sędziowie:	SSA Lucyna Ramlo SSA Iwona Krzeczowska – Lasoń
Protokolant:	sekr.sądowy Angelika Judka

po rozpoznaniu w dniu 9 lipca 2015 r. w Gdańsku

sprawy J. P.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.

o prawo do nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego

na skutek apelacji J. P.

od wyroku Sądu Okręgowego w Słupsku V Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 18 listopada 2014 r., sygn. akt V U 711/14

oddala apelację.

Sygn. akt III AUa 226/15

UZASADNIENIE

Ubezpieczona J. P. odwołała się od decyzji z dnia 16 listopada 2012 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S., znak (...) mocą której organ rentowy odmówił ubezpieczonej prawa do nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego z uwagi na fakt, iż stosunek pracy ubezpieczonej nie został rozwiązany na jej wniosek lecz jak wynika ze świadectwa do rozwiązania stosunku pracy z ubezpieczoną doszło na skutek wypowiedzenia pracodawcy w oparciu o art.30 § 1 pkt 2 kodeksu pracy. Uzasadniając swoje stanowisko ubezpieczona nadmieniła, że ostatnim jej okresem stażowym zaliczonym do dnia 22 marca 2013 r jest świadczenie rehabilitacyjne.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. odpowiedzi na odwołanie wniósł o jego oddalenie, podtrzymując stanowisko przedstawione w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji. Wskazał, iż stosunek pracy zgodnie ze świadectwem

pracy z dnia 31 marca 2014 r rozwiązał się na skutek wypowiedzenia przez pracodawcę zgodnie z art. 30 § 1 pkt 2 kodeksu pracy.

Sąd Okręgowy w Słupsku V Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 18 listopada 2014 roku sygnatura akt VU 711/14 oddalił odwołanie powołując następujące ustalenia i rozważania jako podstawę swojego rozstrzygnięcia.

Ubezpieczona J. P. urodzona w (...), z zawodu jest nauczycielem z wykształceniem wyższym.

W dniu 31 marca 2014r. ubezpieczona złożyła do pozwanego organu rentowego wniosek o przyznanie nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego.

W toku postępowania przed organem rentowym ubezpieczona udowodniła 31 lat, 8 miesięcy i 16 dni okresów składkowych i nieskładkowych, w tym 26 lat, 1 miesiąc i 1 dzień okresów pracy nauczycielskiej.

W okresie od dnia 20 sierpnia 1980 r. do dnia 31 sierpnia 2006 r ubezpieczona była zatrudniona w Szkole Podstawowej w T. na stanowisku nauczyciela. Stosunek pracy został rozwiązany na podstawie art. 20 ust.1 pkt.2 –Karty Nauczyciela

W okresie od dnia 2 maja 2012 r. do dnia 24 maja 2012 r. w wymiarze pełnego etatu ubezpieczona J. P. zatrudniona była na stanowisku nauczyciela wychowania przedszkolnego w Przedszkolu Niepublicznym (...) E. M. w R..

Stosunek pracy ustał w wyniku rozwiązania umowy o pracę za wypowiedzeniem pracodawcy na podstawie art.30 § 1 pkt 2 kodeksu pracy.

Decyzją z dnia 18 czerwca 2014 r. , znak (...) pozwany organ odmówił ubezpieczonej prawa do nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego.

Powyższy stan faktyczny Sąd Okręgowy ustalił na podstawie dokumentacji zgromadzonej w aktach ubezpieczeniowych pozwanego organu rentowego, aktach osobowych dwóch ostatnich szkół - zakładów pracy ubezpieczonej, których prawdziwość i rzetelność nie była przez żadną ze stron kwestionowana. Sąd również nie znalazł podstaw do podważenia jej wiarygodności z urzędu.

Zdaniem sądu Okręgowego w świetle ustalonego stanu faktycznego odwołanie ubezpieczonej J. P. nie jest zasadne i nie zasługuje na uwzględnienie.

Sąd Okręgowy wskazał, iż stan faktyczny niniejszej sprawy był w zasadzie bezsporny. Spór między stronami sprowadzał się w istocie do oceny prawnej tak ustalonego stanu faktycznego, a mianowicie do oceny czy pozwany organ rentowy zasadnie odmówił ubezpieczonej prawa do nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego w oparciu o tezę, że stosunek pracy ubezpieczonej został rozwiązany w sposób uniemożliwiający przyznanie jej wnioskowanego świadczenia – mianowicie nie na jej wniosek ani też w okolicznościach określonych w art. 20 ust. 1, 5c i 7 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela (Dz. U. z 2006 r. nr 97 poz. 674 j.t. ze zm.), dalej: karta nauczyciela.

Zgodnie z art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 22 maja 2009 r. o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych (Dz. U. z 2009 r. nr 97 poz. 800 ze zm.), dalej: ustawa kompensacyjna, świadczenie przysługuje nauczycielom, którzy spełnili łącznie następujące warunki:

- osiągnęli wiek, o którym mowa w ust. 3;
- mają okres składkowy i nieskładkowy w rozumieniu ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353, z późn. zm.), zwanej dalej „ustawą o emeryturach i rentach z FUS”, wynoszący 30 lat, w tym 20 lat wykonywania pracy w jednostkach, o których mowa w art. 2 pkt 1, w wymiarze co najmniej 1/2 obowiązkowego wymiaru zajęć;

3 rozwiązali stosunek pracy.

Ust. 2 przepisu art. 4 tej ustawy wskazuje, iż nauczycielom spełniającym warunki określone w ust. 1 pkt 1 i 2 świadczenie przysługuje również w przypadku rozwiązania stosunku pracy lub wygaśnięcia stosunku pracy w okolicznościach określonych w art. 20 ust. 1, 5c i 7 karty nauczyciela.

Z kolei z ust. 3 pkt 1 tegoż przepisu wynika, iż nauczyciel ma prawo do świadczenia, jeżeli ukończył 55 lat - w latach 2009-2014.

Zgodnie z art. 7 ust. 1 ustawy o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych prawo do świadczenia powstaje z dniem spełnienia warunków wymaganych do nabycia tego prawa.

Stosownie do treści art. 2 pkt 1 teje ustawy za nauczyciela rozumie się nauczycieli, wychowawców i innych pracowników pedagogicznych zatrudnionych w:

- a) publicznych i niepublicznych przedszkolach,
- b) szkołach publicznych i niepublicznych o uprawnieniach szkół publicznych,
- c) publicznych i niepublicznych placówkach kształcenia ustawicznego i placówkach, o których mowa w art. 2 pkt 5 i 7 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r. nr 256 poz. 2572, ze zm.).

W myśl art. 20 ust. 1, 5c i 7 karty nauczyciela wygaśnięcie stosunku pracy nauczyciela następuje w wypadku:

1. całkowitej likwidacji szkoły
2. częściowej likwidacji szkoły albo w razie zmian organizacyjnych powodujących zmniejszenie liczby oddziałów w szkole lub zmian planu nauczania uniemożliwiających dalsze zatrudnianie nauczyciela w pełnym wymiarze zajęć
3. upływu 6 miesięcy pozostawania w okresie nieczynnym
4. wcześniejszego rozwiązania stosunku pracy przed upływem stanu nieczynnego.

Sąd I instancji podkreślił, iż prawo do świadczenia kompensacyjnego powstaje, co do zasady, z dniem spełnienia ostatniego z warunków wymaganych do nabycia tego prawa. Jeśli nauczyciel pozostaje jeszcze w stosunku pracy, ale spełnił wszystkie pozostałe warunki, prawo do świadczenia kompensacyjnego może nabyć od następnego dnia po ustaniu tego zatrudnienia (Dariusz Noszczak, Sł.Pracow.2011.3.1, Lex teza 129323/2).

Ustawodawca używając sformułowania "rozwiązali stosunek pracy" (zamiast np. "rozwiązano z nimi stosunek pracy") zamierzał wyrazić, iż chodzi o rozwiązanie stosunku pracy z inicjatywy nauczyciela. Taką inicjatywą może być np. złożenie wypowiedzenia lub wniosku o rozwiązanie stosunku pracy na mocy porozumienia stron. Warunek rozwiązania stosunku pracy nie jest spełniony, jeśli to dyrektor szkoły złożył wypowiedzenie lub też z jego inicjatywy stosunek pracy został rozwiązany w drodze porozumienia stron.

Ubezpieczona J. P. niewątpliwie spełniła 2 z 3 przesłanek wymaganych do przyznania jej wnioskowanego świadczenia, wynikających z art. 4 ustawy kompensacyjnej. Mianowicie osiągnęła wymagany wiek 55 lat (art. 4 ust. w zw. z ust. 3 pkt 1 ustawy), legitymowała się wymaganym okresem składkowych, w tym stażu pracy w oświacie (26 lat, 1 miesiąc i 1 dzień).

Równocześnie Sąd Okręgowy doszedł do przekonania, iż ubezpieczona uchybiła jednakże ostatniej, trzeciej przesłance, wynikającej z art. 4 ust. 3 ustawy kompensacyjnej – mianowicie nie rozwiązała stosunku pracy z własnej inicjatywy, lecz do rozwiązania stosunku pracy doszło z inicjatywy pracodawcy. Językowa wykładnia tego sformułowania wskazuje bowiem jednoznacznie na działanie zainicjowane i wychodzące ze strony nauczyciela jako pracownika danej placówki oświatowej. Z przedłożonych dokumentów – świadectwa pracy z dnia 31 marca 2014 r., akt osobowych –

wynika, iż jej (ostatni) stosunek pracy nauczyciela został rozwiązany z powodu wypowiedzenia umowy o pracę np. art. 30 § 1 pkt 2 kodeksu pracy. Ustalony w ten sposób stan faktyczny nie mieści się zatem językowo w zakresie pojęcia „nauczyciela, który rozwiązał stosunek pracy”, wynikającego z art. 4 ust. 3 ustawy kompensacyjnej, który to przepis w związku z art. 7 ust. 1 tejże ustawy stanowi podstawę przyznania nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego. Stosunek ów pracy, istniejący na podstawie umowy o pracę, uległ rozwiązaniu bez z inicjatywy pracodawcy a nie ubezpieczonej.

W swoich wywodach Sąd Okręgowy miał też na uwadze przepis art. 4 ust. 2 ustawy kompensacyjnej – wskazując, iż co prawda poprzedni stosunek pracy ubezpieczonej w Szkole Podstawowej w T. ustał w okolicznościach wynikających z art. 20 ust. 1, niemniej ubezpieczona po jego rozwiązaniu podjęła zatrudnienie w Przedszkolu Niepublicznym (...) “ w R. to zaś, w świetle zacytowanego powyżej poglądu doktryny (teza D. Noszczaka) uniemożliwia przyznanie wnioskowanego świadczenia – do którego otrzymania konieczne jest rozwiązanie każdego łączącego nauczyciela stosunku pracy i doprowadzenie do sytuacji, kiedy pozostaje on bez zatrudnienia.

Przykładowo w sytuacji gdy nauczyciel pozostaje w kilku stosunkach pracy – to warunek rozwiązania stosunku pracy dotyczy każdego z nich. Również tak uważa D. N. w cytowanym wyżej artykule.

Natomiast na dzień rozwiązania stosunku pracy ze Szkołą Podstawową w T. ubezpieczona nie legitymowała się wymaganym wiekiem 55 lat. wiek ten osiągnęła już po rozwiązaniu przez pracodawcę kolejnego stosunku pracy z w dniu (...)

W konkluzji, na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. w związku z cytowanymi wyżej przepisami, Sąd Okręgowy orzekł jak w sentencji wyroku.

Apelację od wyroku wywiodła wnioskodawczyni. Z treści apelacji wynika, że wnioskodawczyni zarzuciła zaskarżonemu wyrokowi naruszenie prawa materialnego przez odmowę przyznania prawa do nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego. Ubezpieczona domaga się przyznania prawa do nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego, które zdaniem ubezpieczonej jest jej prawem nabytym.

Pozwany nie zajął stanowiska wobec apelacji.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja nie zawiera uzasadnionych podstaw i stąd podlega oddaleniu.

Od 1.07.2009r. weszła w życie ustawa z dnia 22.05.2009r. o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych. Ustawa ta niejako rekompensuje nauczycielom fakt, iż – co do zasady – nie zostali oni objęci regulacjami zawartymi w ustawie pomostowej.

Jak słusznie wskazał Sąd Okręgowy ustawa w art. 4 ust. 1 przewiduje warunki od których łącznego spełnienia uzależnione jest przyznanie świadczenia kompensacyjnego.

Są to:

- udowodnienie co najmniej 30 letniego okresu składkowego i nieskładkowego w tym minimum 20 lat wykonywania pracy w wymienionych w art. 2 ustawy placówkach oświatowych, przynajmniej w 1/2 obowiązującego wymiaru zajęć;
- rozwiązanie na swój wniosek stosunku pracy;
- osiągnięcie wymaganego wieku (o którym mowa w ust. 3 art. 4 ustawy).

Jednym z nich jest rozwiązanie stosunku pracy na swój wniosek (art. 4 ust. 1 pkt. 3 ustawy).

W sprawie bezspornym jest, że wnioskodawczyni nie rozwiązała na swój wniosek stosunku pracy.

Z kolei z art. 4 ust. 2 cytowanej wyżej ustawy wynika, że nauczycielom spełniającym warunki określone w ust. 1 pkt 1 i 2 świadczenie przysługuje również w przypadku rozwiązania stosunku pracy lub wygaśnięcia stosunku pracy w okolicznościach określonych w art. 20 ust. 1, 5c i 7 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela (Dz. U. z 2006 r. Nr 97, poz. 674, z późn. zm.⁵⁾).

Wnioskodawczyni w okresie od 20 sierpnia 1980 roku do 31 sierpnia 2006 roku była zatrudniona w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku nauczyciela w Szkole Podstawowej w T..

Stosunek pracy został rozwiązany na podstawie art. 20 ust.1 pkt 2 Karty Nauczyciela /dowód ; świadectwo pracy karta 17 akt rentowych/.

W chwili rozwiązania tego stosunku pracy ustawa o świadczeniach kompensacyjnych jeszcze nie obowiązywała.

Z art 30 cytowanej wyżej ustawy wynika, że ustawa wchodzi w życie pierwszego dnia miesiąca następującego po miesiącu ogłoszenia, z wyjątkiem art. 26 pkt 2, który wchodzi w życie z dniem ogłoszenia. Ustawa została ogłoszona w Dzienniku Ustaw z dnia 23 czerwca 2009 roku, zatem weszła w życie w dniu 1 lipca 2009 roku.

Nie ma wątpliwości, że wszystkich warunki konieczne do przyznania prawa do świadczenia kompensacyjnego musiały być spełnione w chwili wydania decyzji przez organ rentowy.

Poza sporem jest, że ubezpieczona ma wymagany ustawą staż ubezpieczeniowy, wymagany wiek 55 lat osiągnęła w dniu (...) zatem również w okresie wskazanym w art. 4 ust. 3 pkt 1 powołanej wyżej ustawy, złożyła wniosek o świadczenie kompensacyjne w dniu 31 marca 2014 roku.

W okolicznościach sprawy bezsporne jest też to, że ostatni stosunek pracy z ubezpieczoną, na stanowisku nauczyciela w przedszkolu nie został rozwiązany z inicjatywy wnioskodawczyni.

Rozważenia zatem wymaga, czy trafnie Sąd Okręgowy przyjął, iż prawo do świadczenia nie może być przyznane, bowiem po rozwiązaniu stosunku pracy na podstawie art. 20. ust. 1 pkt 2 Karty Nauczyciela w 2006 roku J. P. podjęła kolejne zatrudnienie w 2012 roku na podstawie umowy o pracę.

W świetle poczynionych przez Sąd Okręgowy ustaleń nie ma wątpliwości, że w chwili podejmowania tego zatrudnienia ubezpieczona nie spełniała przesłanek do nabycia prawa do nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego określonych w art. 4 ustawy.

Sąd Apelacyjny uważa, że ubezpieczona nie może skutecznie powoływać się - w aspekcie unormowania art. 4 ust. 2 ustawy o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych - na fakt wcześniejszego rozwiązania z mocy art. 20 ust. 1 pkt 2 Karty Nauczyciela stosunku pracy łączącego ją ze Szkołą Podstawową w T.. Okoliczność ta nie ma znaczenia dla wyniku sprawy, albowiem prawo do świadczenia powstaje z dniem spełnienia warunków wymaganych do jego nabycia (art. 7 ust. 1 tej ustawy). Tymczasem w dniu rozwiązania stosunku pracy w powyższym trybie ubezpieczona nie spełniała przewidzianego w przepisie art. 4 ust. 1 ustawy warunku ukończenia 55 lat życia, ani warunku posiadania odpowiedniego ogólnego stażu ubezpieczeniowego, poza tym w owym okresie tej regulacji prawnej nie było.

W tym miejscu można przypomnieć, że na gruncie ustawy Karta Nauczyciela Sąd Najwyższy wielokrotnie wskazywał, iż art. 88 Karty Nauczyciela zakłada pewną procedurę przechodzenia na emeryturę. Nauczyciel nie staje się emerytem z mocy samego prawa, lecz na skutek własnego działania. Konieczne jest zatem podjęcie określonych działań przez zainteresowanego nauczyciela, który wolę przejścia na emeryturę uzewnętrznia wniesieniem odpowiedniego wniosku do organu rentowego "po rozwiązaniu na swój wniosek stosunku pracy" (wyroki Sądu Najwyższego z dnia 11 marca 2009 r., sygn. akt II UK 239/08; z 13 czerwca 2007 r., II UK 232/06, niepublikowany, z 19 września 2007 r., III UK 43/07, niepublikowany, z dnia 17 kwietnia 2008 r., II UK 194/07, niepublikowany, z dnia 25 kwietnia 2008 r., I UK 267/07, niepublikowany; wyrok SN z dnia 20 listopada 2008 r., sygn. akt I UK 104/08).

W wyroku z 25 czerwca 2009 r. sygn. I UK 16/09 LEX nr 519956) Sąd Najwyższy stwierdził: "okoliczność, że po rozwiązaniu stosunku pracy za to w dacie złożenia wniosku o emeryturę, wnioskodawca wykonuje prace nauczycielską na podstawie kolejnego stosunku pracy, nie wpływa na możliwość nabycia przez niego uprawnień emerytalnych na podstawie art. 88 ust. 1 ustawy z 1982 r. - Karta Nauczyciela".

Zdaniem Sądu Apelacyjnego nie można, zatem, zgodzić się ze skarżącą, co do tego, że zaskarżoną decyzją organu rentowego, a następnie wyrokiem Sądu Okręgowego została pozbawiona prawa nabytego do nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego.

Nabycie prawa do nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego jest możliwe tylko w przypadku spełniania w dacie decyzji łącznie wszystkich warunków, o których stanowi cytowany wyżej przepis z art. 4 ustawy, tj. wymaganego wieku, stażu ubezpieczeniowego, w tym określonego stażu pracy w charakterze nauczyciela oraz wykazania rozwiązania stosunku pracy. W razie negatywnej oceny choćby jednej z wymienionych wyżej przesłanek, prawo do świadczenia nie powstaje.

Z art. 7 ust. 1 cytowanej ustawy wynika, że prawo do świadczenia powstaje z dniem spełniania warunków wymaganych do nabycia tego prawa, podczas gdy art. 4 ustawy wymaga aby warunki te spełnione były łącznie.

Natomiast na podstawie przepisu art. 129 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (stosowanego w związku z art. 16 ust. 1 ustawy o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych) świadczenia wypłaca się poczynając od dnia powstania prawa do tych świadczeń, nie wcześniej jednak niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek lub wydano decyzję z urzędu, z uwzględnieniem ust. 2 tego artykułu.

W tym stanie rzeczy Sąd Apelacyjny oddalił apelację w oparciu o normę art. 385 kpc.